

Notiser

SPRÅKET

I Sveriges Radios programserie ”Språket” diskuterade programledaren frågan om ”vem som har makt över språket” (den 18/2, 2014). Bland annat intervjuades personer på Språkrådet om detta. Somliga säger att de har makt, andra att de inte har makt (men kanske visst ”inflytande”). Alla tycks uppfatta det som en ren faktafråga. Ingen av dessa språkexperter tycks komma på tanken att det delvis kan vara en språkfråga, dvs. en fråga om hur ordet ”makt” ska tolkas, eller vad det betyder.

FILOSOFI FÖRR OCH NU

Den amerikanske filosofen John Searle anser i en intervju nyligen att dagens filosofi har kommit på avvägar. Man sysslar enligt Searle alldeles för mycket med formella modeller. Skälet till det är, menar han, att detta är något som är lagom svårt och som kan läras ut till doktorander; dessutom går det förhållandevis lätt att avgöra vem som är duktig och vem som inte är duktig på att bedriva formell modellering, det finns objektivt bra och dåliga sätt att göra det. Men det leder ingenstans, anser Searle. Se vidare: <http://www.crassh.cam.ac.uk/blog/post/an-interview-with-john-searle>

Searle berättar också om hur han en gång i sin ungdom höll ett föredrag i Cambridge och att ”it was a remarkable experience and it lived up to the – how should I say? – Cambridge reputation for eccentricity. In the middle of my talk *a propos* of nothing, Richard Braithwaite began to shout over and over, ’Ewing is a featherless biped!’ You’re not old enough to remember A. C. Ewing and R. B. Braithwaite, but Ewing was a figure of some eccentricity as well. And Ewing, who had apparently fallen asleep in my lecture, woke and said, ’What’s that, Braithwaite, what’s that?’. And so the whole thing went on in this bizarre, and somewhat inconsequential, fashion”.

VÄRLDENS LEDANDE TÄNKARE

Tidskriften *Prospect*, som tydligen mest är inriktad mot ekonomi och politik, har nyligen bett sina läsare att välja ut sina favoriter från en lista över världens främsta tänkare. Närmare 7000 läsare avgav sina röster och resultatet blev rätt märkligt. Den som fick flest röster var Amartya Sen, som alltså fick plats nr 1. Nr 2 och 4 var ekonomer från Indien respektive Kina, nr 3 var författaren Arundhati Roy och nr 5 var påven Franciskus. Nobelpristagaren Peter Higgs blev nr 8 och psykologen Daniel Kahneman blev nr 10. Den främste filosofen var Jürgen Habermas som nr 12, därefter kom den svenske Nick Bostrom (verksam i Oxford) på plats 15. Andra filosofer var Daniel Dennett (17), Elisabeth Andersson (19), Martha Nussbaum (20), Judith Butler (21), Derek Parfit (25) och Thomas Nagel (26). Den på senare tid omtalade franske ekonomen Thomas Piketty kom på plats 27.

UPPMÄRKSAMMADE FILOSOFER

Artiklarna i *Stanford Encyclopedia of Philosophy* – som finns på nätet – nämner ju ofta filosofer som på ett inflytelserikt sätt har behandlat de ämnen som artiklarna handlar om. Man kan undra vilka filosofer som särskilt ofta omnämns på detta sätt. Namn som Platon och Aristoteles förekommer naturligtvis mycket ofta, men beträffande filosofer som fötts efter år 1900 finns nu en lista, där de tjugofem oftast förekommande namnen är följande. (Siffrorna efter namnen anger antalet artiklar som respektive filosof omnämns i.)

- David Lewis (214 artiklar)
- W. V. Quine (164)
- Hilary Putnam (131)
- Donald Davidson (120)
- John Rawls (120)
- Saul Kripke (117)
- Bernard Williams (104)
- Robert Nozick (96)
- Thomas Nagel (94)
- Martha Nussbaum (94)

Därefter följer: John Searle (93), Roderick Chisholm (92), David Armstrong (87), Jerry Fodor (86), Michael Dummett (84), Daniel Dennett (83), Gilbert Harman (83), Frank Jackson (83), P.F. Strawson (82), Bas van Fraassen (77), Ronald Dworkin (74), Timothy Williamson (72), Peter Geach (71), David Chalmers (70), John McDowell (69) och Peter van Inwagen (69).

NYA BÖCKER (SOM SKICKATS TILL REDAKTIONEN)

En amerikansk filosof vid namn Stephen R. C. Hicks har skrivit en bok om postmodernism, som nu utgivits på svenska: *Postmodernismens förklaring: Skepticism och socialism från Rousseau till Foucault*, Timbro 2014. Enligt baksidestexten driver Hicks tesen att ”postmodernismen blev en framgångsrik retorisk strategi för den politiska vänstern när socialismen förlorade sin legitimitet”.

Christopher Hitchens bok *Att dö* har utgivits i svensk översättning på förlaget Fri tanke, 2014.

Per Molander har utgivit en uppmärksammas bok om ojämlikhet, nämligen *Ojämlighetens anatomi*, Weylers 2014.

På förlaget Glänta produktion har utgivits *Den gudomliga historien: Profetism, messianism & andens utveckling*, av Jayne Svenungsson, 2014.

På Hilaritas förlag har utgivits *Benedict de Spinozas liv från 1705* av Johannes Colerus, i översättning av Joachim Siöcrona.

En omtalad och uppskattad bok, *Vårt matematiska universum: Mitt sökande efter den yttersta verkligheten* av fysikern Max Tegmark, har utkommit på förlaget Volante, 2014.

Filosofen och författaren Rebecca Goldsteins roman *Seltzers resa: En otrolig historia om Guds existens* har utkommit i svensk översättning på förlaget Fri tanke, 2014. Den innehåller en bilaga med 36 argument för Guds existens och för varje argument anges också dess svagheter.

LIVET EFTER DÖDEN

Som Philip Roth antyder i sin bok *Indignation* kanske livet efter döden består i att man bara minns allting, men att *tiden har upphört att gå*. Det är en ny variant. Det är svårt att se att man kan minnas något om tiden står stilla, men kanske kan man ha det bra ett enda ögonblick för evigt?

Men hur kan ett *ögonblick* vara för evigt? Det kan förstås innebära att den subjektiva tiden har upphört och fortsätter att stå stilla i objektiv evighet.

FILOSOFI OM DÖDEN

I Platons *Faidon* säger Sokrates på ett ställe följande: ”Andra människor är nog inte medvetna om att alla som ägnar sig åt filosofin på det rätta sättet självmant förbereder sig för en enda sak: att dö och vara död.” Och en essä hos Montaigne har titeln: ”Att filosofera är att lära sig dö”.

Man kan undra om detta stämmer. Och då måste man också fundera lite över vad det närmare bestämt betyder. Det är t.ex. inte så att de som ägnar sig åt filosofi i allmänhet gör det i det medvetna syftet att förbereda

sig för döden. Och det är väl också tveksamt om man verkligen lär sig att dö genom att studera filosofi.

Vad innebär det f.ö. att ”lära sig att dö”? I en mening är det ju inget man behöver lära sig, det sker ju vare sig man vill eller inte. Men det man lär sig är kanske det *att inte vara rädd* för döden. Om filosofin kan bidra till det, så är det nog genom att ge argument för att döden – till skillnad från vad många eller de flesta tror – inte är något *negativt*, något *ont*, för den som dör. Alltså en viss *värdering*. En värdeståndpunkt.

(I någon mån kan även teologin göra något liknande, men här beror det ju mycket på *vem* som dör; för somliga, kanske de allra flesta, anses det ju gå mycket illa.)

Mycket riktigt så innehåller också Sokrates försvarstal lugnande besked: ”Det finns stort hopp om att döden är *något gott*.” Men hans argument för detta är inte övertygande.

Och en viss osäkerhet finns också mot slutet hos Sokrates: ”Nej, nu är det dags att gå, jag till döden, ni till livet. Vilken väg som är *bäst* är okänt för alla utom för guden.”

Mer säker på sin sak är Epikuros: ”Så länge vi finns till, finns inte döden; när döden finns, finns inte vi. Därför är döden betydelselös för oss.” Och alltså inte något att vara rädd för. Detta argument har övertygat många (t.ex. Ingemar Hedenius) men det har också kritiserats på flera punkter.

Lucretius, som var mycket påverkad av Epikuros, har ett annat välkänt och omdiskuterat argument för att döden inte är något ont. Men nuförtiden är filosofer mer benägna att anse att döden är något ont (för den som dör). Och det vanligaste argumentet är då *förlustargumentet*. Mest känt hos Thomas Nagel (Schockpristagare 2008). Detta, liksom argumenten hos Epikuros och Lucretius har nyligen diskuterats i *Filosofisk tidskrift*.

Detta nummer av *Filosofisk tidskrift* är ett specialnummer från Linköpings universitet, där alla artikelförfattarna arbetar eller tills nyligen har arbetat. Författarna: *Marcus Agnafors* arbetar som lektor i praktisk filosofi, *Maren Behrensen* är biträdande lektor i tillämpad etik vid Centrum för tillämpad etik (CTE), *Martin Berzell* är lektor i teoretisk filosofi, *Göran Collste* är professor i tillämpad etik vid CTE, *Henrik Lerner* är lektor vid Institutionen för vårdvetenskap, Ersta Sköndal högskola men arbetade vid Linköpings universitet till och med 2013, *Anders Nordgren* är professor i bioetik vid CTE, *Ingemar Nordin* är professor i filosofi, *Fredrik Stjernberg* är professor i filosofi och *Yusuf Yuksekdg* är doktorand i tillämpad etik vid CTE.